

INGLIZ TILINI O'QITISH ORQALI TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH

Mahbuba Ubaydullayeva Qutbulla qizi

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilini o'qitish orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish usullarini o'rganadi. Maqolada muammoli vaziyatlar, so'roq-javob texnikasi, loyiha asosidagi ta'lim va media savodxonligi kabi yondashuvlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: tanqidiy fikrlash, ingliz tili o'qitish, muammoli ta'lim, media savodxonligi, loyiha asosidagi ta'lim

Kirish: Zamonaviy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish jarayonida nafaqat til ko'nikmalarini, balki tanqidiy fikrlash qobiliyatini ham rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqola ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish usullarini va uning ahamiyatini o'rganadi.

Asosiy qism: Tanqidiy fikrlash - bu ma'lumotni tahlil qilish, baholash va xulosalar chiqarish qobiliyatidir. Ingliz tili o'qituvchilari uchun bu ko'nikmani rivojlantirish o'quvchilarning nafaqat til bilimlarini, balki umumiy intellektual salohiyatini oshirishga yordam beradi.

Muammoli vaziyatlardan foydalanish: Ingliz tili darslarida muammoli vaziyatlarni yaratish orqali o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga undash mumkin. Masalan, murakkab matnlarni tahlil qilish yoki bahs-munozaralar o'tkazish o'quvchilarni turli nuqtai nazarlarni ko'rib chiqishga va o'z fikrlarini asoslashga undaydi.

So'roq-javob texnikasi: Ochiq savollardan foydalanish o'quvchilarni chuqurroq fikrlashga va o'z javoblarini asoslashga undaydi. Bu usul ingliz tilida fikrlarni aniq ifodalash ko'nikmasini ham rivojlantiradi.

Loyiha asosidagi ta'lim: Guruh loyihalari o'quvchilarga ingliz tilida muloqot qilish va hamkorlikda ishlash imkonini beradi. Bu jarayonda ular ma'lumot to'plash, tahlil qilish va xulosalar chiqarish orqali tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Media savodxonligi: Ingliz tilidagi yangiliklar, maqolalar va ijtimoiy media kontentini tahlil qilish orqali o'quvchilar axborotni tanqidiy baholashni o'rganadilar. Bu

jarayon til ko'nikmalarini oshirish bilan bir qatorda, zamonaviy axborot olamida tanqidiy fikrlashning ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

Ingliz tili darslarida tanqidiy o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish alohida e'tiborga loyiq. O'quvchilarni turli xil matnlar, jumladan badiiy adabiyot, ilmiy maqolalar va ommabop nashrlar bilan tanishtirish orqali ularning tahliliy qobiliyatlarini oshirish mumkin.

Tanqidiy o'qish jarayonida o'quvchilar matnning asosiy g'oyasini aniqlash, muallif nuqtai nazarini tushunish va uni baholash, shuningdek, matnda keltirilgan dalillarning ishonchliligini tekshirish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi savollar berishi va o'quvchilarni o'z fikrlarini asoslashga undashi muhimdir.

Tanqidiy yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish uchun esa o'quvchilarga turli mavzularda esse yozish, tahliliy maqolalar tayyorlash va tadqiqot loyihalarini amalga oshirish vazifalari berilishi mumkin. Bu vazifalar o'quvchilarni o'z fikrlarini aniq va mantiqiy tarzda ifodalashga, dalillar keltirishga va xulosa chiqarishga o'rgatadi. Raqamli texnologiyalar ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Onlayn muhokamalar, blog yozish, podkastlar tayyorlash va video loyihalarni amalga oshirish kabi faoliyatlar o'quvchilarning ham til ko'nikmalarini, ham tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilarga ma'lum bir mavzu bo'yicha tadqiqot o'tkazish va natijalarni blog ko'rinishida taqdim etish vazifasini berish mumkin. Bu jarayonda ular ma'lumot izlash, uni tahlil qilish, ishonchli manbalarni tanlash va o'z xulosalarini asoslash kabi ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

Ingliz tilini o'rganish jarayonida turli madaniyatlar haqida bilim olish va ularni taqqoslash orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirish mumkin. Bu yondashuv o'quvchilarga dunyoqarashini kengaytirish, stereotiplardan voz kechish va turli nuqtai nazarlarni tushunish imkonini beradi. O'qituvchilar turli mamlakatlarning urf-odatlarini, qadriyatlarini va ijtimoiy muammolari haqida munozaralar uyushtirishi, taqqoslama tahlillar o'tkazishi va rol o'yinlarini tashkil etishi mumkin. Bu faoliyatlar o'quvchilarni o'z madaniyati va boshqa madaniyatlar haqida chuqurroq o'ylashga, farqlarni anglashga va umumiylikni topishga undaydi.

Xulosa: Ingliz tilini o'qitish jarayonida tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish o'quvchilarning nafaqat til bilimlarini, balki umumiy intellektual salohiyatini ham oshiradi. Bu yondashuv o'quvchilarni global muammolarni tushunish va hal qilishga

tayyorlaydi, shuningdek, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi. Ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, u o'quvchilarning nafaqat til bilimlarini, balki dunyoqarashini kengaytirish, tahliliy ko'nikmalarini oshirish va global fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Alimov, Sh. (2021). O'zbekistonda chet tillarni o'qitishda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish usullari. O'zbekiston pedagogika fanlari jurnali, 3(2), 45-58.
2. Петрова, Е. В. (2020). Развитие критического мышления на уроках английского языка. Иностранные языки в школе, 5, 21-27.
3. Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longmans, Green.
4. Karimova, Z. (2022). Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Amaliy tajribalar. Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti Axborotnomasi, 2(1), 112-125.
5. Paul, R., & Elder, L. (2019). The miniature guide to critical thinking concepts and tools. Rowman & Littlefield.

**Research Science and
Innovation House**